
This is the **published version** of the bachelor thesis:

el Gdari el Mejdoubi, Yousra; Bonal, Xavier, dir. Una aproximació al benestar subjectiu de la infància sota el sistemes de protecció i les seves manifestacions. 2021. (819 Grau en Sociologia)

This version is available at <https://ddd.uab.cat/record/272674>

under the terms of the license

This is the **published version** of the bachelor thesis:

el Gdari el Mejdoubi, Yousra; Bonal, Xavier, dir. Una aproximació al benestar subjectiu de la infància sota el sistemes de protecció i les seves manifestacions. 2021. (819 Grau en Sociologia)

This version is available at <https://ddd.uab.cat/record/272674>

under the terms of the license

Facultat de Ciències Polítiques i Sociologia

Treball de Fi de Grau

Una aproximació al benestar subjectiu de la infància sota el sistemes de protecció i les seves manifestacions

Autora: Yousra El Gdari El Mejdoubi

Tutor: Xavier Bonal Sarró

Data: 20/05/2022

Grau en: Sociologia

Índex:

1. Introducció
2. Marc teòric
3. Pregunta de recerca
4. Metodologia
5. Resultats
6. Conclusions
7. Bibliografia
8. Annex

1. Introducció:

Els sistemes de protecció susciten l'interès en que siguin analitzats i valorats els seus resultats, així com les afectacions que es generen sobre la infància tutelada, tenint en compte que intervé en l'educació i la cura de població vulnerable i la seva situació de desemparament. Les últimes dades registrades el desembre del 2017, resultat de EAIA mostren com segons la Direcció General d'Atenció a la Infància i l'Adolescència (DGAIA) un total de 14.729 infants i adolescents són atesos pels equips de EAIA (atenció Atenció a la infància i a l'adolescència). Aquestes aproximacions ens permeten constatar que no és un fenomen a obviar.

Les mesures que es poden aplicar a la infància i adolescència en risc segons l'edat i la seva situació són: centres d'acollida, centres residencials d'acció educativa (CRAE) i els centres residencials d'educació intensiva (CREI). La meua cerca es centra en l'observació dels infants de CRAE (centres residencials d'acció educativa). El CRAE és un centre residencial que no compta amb una durada determinada, els infants poden estar des dels 0 fins als 18 anys, i ofereix una educació alternativa a la seva família d'origen, les seves funcions principals són: promoure, establir i aplicar mesures tècniques educatives i d'inserció social, laboral y familiar, entre altres que en última instància proporcionen als infants i adolescents atesos tota la cobertura inherent a l'exercici de la guarda i l'educació.

Els motius que porten a insertar els infants i adolescents a aquests centres poden ser molts, en el context espanyol Mayoral (2015) en destaca les altes taxes de drogadicció, alcoholisme i violència de gènere. Són infants que viuen sota una situació de vulnerabilitat que desemboca en projeccions de futur inestables, de manera que davant això cal considerar com aquests processos de tutela influeixen sobre el benestar subjectiu d'aquests infants i adolescents.

Aquest estudi es centra en els infants de CRAE que participen en un espai, un centre d'educació no formal o informal, i en valorar a través de l'observació el seu benestar subjectiu i la seves manifestacions, ja que tal i com mostren els estudis sobre el benestar subjectiu, els infants amb més baix benestar subjectiu són aquells que estan en situació de vulnerabilitat i/o exclusió social. De manera que, estudiar el benestar subjectiu de la infància tutelada a través de la seva sociabilitat en un espai d'educació no formal i on predomina el joc, és de gran rellevància no només per la manca d'estudis en relació a aquesta població, també per evidenciar les manifestacions sobre les percepcions, avaluacions i aspiracions d'aquesta infància. Per oferir aquestes aproximacions el treball es divideix per apartats, primerament ofereix un marc teòric amb el que desenvolupar l'estudi, comença amb l'exposició de la pregunta de recerca i l'exposició de la metodologia d'observació participant emprada. Així com el penúltim apartat on s'exposen els resultats que són dividits en els diferents aspectes de la vida dels infants que manifesten el seu benestar subjectiu, i en última instància en com es afecta el benestar subjectiu de la infància tutelada per la seva situació de vulnerabilitat.

2. Marc Teòric:

Per al desplegament del treball, es faran servir els següents conceptes clau:

- **Benestar subjectiu**

El benestar subjectiu és un component essencial de la qualitat de vida dels infants i que es refereix a les seves percepcions, avaluacions i aspiracions sobre els principals àmbits de la seva vida (Campbell *et al.*, 1976; Diener, 2012). Tradicionalment, el benestar subjectiu va ser estudiat amb indicadors objectius com la nutrició, la salut, etc. Els últims anys s'han començat a introduir indicadors subjectius basats en dades proporcionades pels propis infants. (Casas, 1997; Fattore *et al.*, 2007) i on s'ha pogut concloure que els infants amb menys benestar subjectiu pertanyen a les famílies amb més preocupacions econòmiques (Rees *et al.* 2011). Aquest concepte protagonitza aquesta recerca, ja que el seu ús permet identificar si la infància tutelada s'enfronta a efectes i malestar subjectius en major mesura que la resta d'infants.

- **Currículum ocult**

El currículum ocult es defineix com tots aquells valors, creences i continguts que participen i s'adquireixen en les activitats acadèmiques, però que no són explícites i no figuren en el currículum oficial. Serveix per reflexionar sobre aquells aspectes de la vida quotidiana dels esplais i dinàmiques de grup a les que no es presta atenció per buscar el significat social i els efectes no previstos de les experiències en l'esplai que viuen els infants (Jurjo Torres, 1991), fer visibles els eixos de desigualtat. Es té en compte en aquesta recerca per a l'aproximació al currículum ocult de l'esplai, entendre'l com el discurs subtil de les dinàmiques de joc, i aproximar-se a la complexitat i el discurs amagat d'aquestes. Aquesta reflexió passa per analitzar la planificació, desenvolupament i avaluació fetes, de manera que els projectes curriculars, els continguts d'ensenyament, materials didàctics, models organitzatius hi guarden una relació per a la legitimació del propi discurs subtil i dominant.

- **Autoritat cultural**

L'èxit dels infants depèn de la seva familiaritat amb la cultura, tal i com es dona en la pròpia escola, els infants hi arriben havent rebut una educació no formal a través de la seva família i l'entorn, això vol dir que ja venen amb un cert capital cultural i per tant expectatives, actituds i disposicions, la proposta curricular assumeix això, assumeix que els infants, per igual, rebran el trencament amb els valors conservadors, a entendre i posar en crítica formes de viure i comprendre (Jurjo Torres, 1991). Es pretén usar l'arbitrarietat cultural i la seva capacitat de seleccionar, classificar i transmetre un determinat coneixement, a través de les significacions del coneixement i percepcions principals compartides i justificades amb la reproducció del "sempre és així", tal i com mencionen els autors, "es así como el olvido de la génesis que se expresa en la ilusión ingenua del "siempre así" y también los usos sustancialistas de la noción de inconsciente cultural, pueden conducir a eternizar y, más tarde,

a naturalizar relaciones significantes que son producto de la historia.” (Bourdieu y Passeron, 1977).

- Capital emocional

El capital emocional és el conjunt d'emocions i experiències que defineixen les maneres com les persones es constitueixen subjectivament, interactuen, interpreten, expresen i veuen la realitat. El capital emocional defineix com assumeix cada agent social els fets i els hi dóna la possibilitat d'actuar reflexivament, és per tant una mobilització de dins cap enfora, subjectiva i que permet construir diverses formes de relació amb el voltant y de connectar amb el món, també és resultat del treball emocional i ofereix manifestacions que es deriven en benestar personal. L'ús d'aquest concepte reforça l'anàlisi del benestar subjectiu i els efectes que poden esdevenir de les diverses diferenciacions en percepció, gestió, etc; que es produeixen entre els infants.

Segons el departament d'ensenyament de la Generalitat de Catalunya, *“l'educació socioemocional és la capacitat de reconèixer les pròpies emocions i les dels altres, i saber-les expressar, utilitzar i gestionar de manera positiva, això dona eines per viure en societat i desenvolupar competències socioemocionals, aquesta feina es fa amb la d'una o un mateix, la millora de les relacions interpersonals i la convivència.”* Les competències socioemocionals es poden distingir en cinc blocs (Rafael Bisquerra, 2007, 70): Consciència emocional, regulació emocional, autonomia emocional, competència social i competències per a la vida i el benestar.

- La percepció subjectiva:

Gibson (1966) per tal de comprendre el desenvolupament de l'experiència d'aprenentatge socioemocional del joc, utilitza el concepte de affordance, entesa com la percepció subjectiva. És un concepte que prové de la psicologia ecològica, i refereix a les possibilitats que té l'individu per actuar en un entorn determinat a partir de característiques pròpies i singulars, són formes de comprendre les accions i realitats lligades a la percepció, imaginació i emocions.

Aquesta és útil per explicar com l'acció dels infants és feta des de una percepció concreta, i aquesta percepció és construïda per la seva socialització i recursos a l'abast, per tant, ajuda a reunir les competències emocionals, el benestar subjectiu, la percepció i participació que es fa del joc d'acord amb tot un bagatge amb el qual aspiren i viuen els infants en relació als seus recursos materials i socioculturals.

3. Pregunta de recerca:

La infància tutelada pels sistemes de protecció participa de les institucions escolars i d'espais d'educació no formal, així com la sociabilitat amb infants de la seva edat i que no comparteixen les seves condicions. A més, és un camp poc investigat, i encara ho és més la relació que estableix amb l'educació no formal, i que en deriva la sociabilitat en espais entre infants de CRAE i infants que viuen amb el seu nucli familiar.

Les preguntes que s'han plantejat per a aquesta cerca i amb les que es farà una aproximació a la sociabilitat entre els infants de CRAE i els que viuen amb el seu nucli familiar, i on tal sociabilitat permetrà evidenciar les diferències que tenen efectes sobre el capital emocional i benestar subjectiu.

Per tant, es parteix de la base de que són infants que viuen sota una situació de vulnerabilitat que desemboca en projeccions de futur inestables, davant això el meu objectiu és considerar com la situació de tutela influeix sobre el benestar subjectiu d'aquests infants a través dels diferents aspectes de la seva vida. La meua pregunta principal que em permetrà tal aproximació és:

- Com es manifesta el baix benestar subjectiu dels infants tutelats en la seva sociabilitat en espais d'educació informal o no formal?

4. Metodologia.

La recerca feta per a la aproximació al meu objectiu i preguntes de recerca és de disseny inductiu i la metodologia usada és la observació participant, com a monitora, una observació comparativa de l'habitus dels infants de CRAE, la observació de l'habitus entès com els esquemes bàsics de percepció i acció d'aquests grups, això inclou observar la quotidianitat dels infants: com celebren les festivitats (aniversaris), com viuen les vacances, tipus de comunicació que estableixen, pràctiques, interaccions, hàbits, discursos, postures corporals, etc.

La observació participant es fa a un espai amb un grup d'infants que tenen entre 8 i 9 anys, de diferents escoles concertades o privades, això denota el capital econòmic i cultural de les famílies que venen a l'espai, d'altra banda també hi són els infants tutelats i que estan inserits al recurs de CRAE, comparteixen aquesta activitat amb els infants que viuen amb el seu nucli familiar, escola i espai. Per tant, la observació es fa a l'espai entès principalment com l'espai d'interacció on es generen els indicadors de sociabilitat observats

<i>Participants</i>		
<i>Nom</i>	<i>Edat</i>	<i>Servei d'acollida</i>
<i>J.</i>	<i>9</i>	<i>CRAE</i>
<i>J.</i>	<i>9</i>	<i>CRAE</i>
<i>D.</i>	<i>8</i>	<i>CRAE</i>
<i>N.</i>	<i>12</i>	<i>CRAE</i>
<i>C.</i>	<i>9</i>	<i>CRAE</i>

Finalment, l'observació és combinada amb conceptes teòrics que reforcen i ajuden a aquesta aproximació. Pel que fa al registre d'observació participant, es duu a terme mitjançant un diari de camp durant i després de cada tarda d'esplai, un registre purament narratiu de les situacions i relacions observades amb la triangulació de referències literals del que diuen i manifesten els infants.

El procediment de l'observació ha estat la participant com a monitora d'esplai, i per tant amb un rol determinat davant els infants, durant 10 tardes que duraven de les 16:30 a les 19:30, durant aquestes tardes observo les activitats i dinàmiques que es fan, la participació que fan els infants d'aquesta activitat, com la veuen, amb quines competències emocionals gestionen la seva participació, els conflictes que hi deriven d'aquesta, la relació que s'estableix entre els dos grups, aquests indicadors donen informació per construir l'habitus dels infants.

El buidatge final de la informació consta del registre narratiu del que he observat, el registre literal del que manifesten els infants i la teoria seleccionada amb la que he conceptualitzat les observacions. Tota aquesta informació constitueix indicadors que es buiden en una graella sistematitzada en relació als conceptes del marc teòric i dimensions que en deriven d'aquest.

5. Resultats:

La teoria conceptualitzada i l'observació participant feta han permès una aproximació a conèixer el benestar subjectiu de la infància tutelada i les manifestacions en la sociabilitat d'aquesta en un espai d'interacció d'educació no formal. Finalment els resultats han sigut agrupats en els diferents aspectes de la vida dels infants, i les seves manifestacions sobre el benestar subjectiu de la infància, amb aquest apartat es presenta l'anàlisi que permetrà donar una resposta i/o aproximació a la pregunta de recerca. També s'ha de partir de que tots els àmbits del benestar estan interrelacionats, i és el que el fa interessant i útil per a la investigació i intervenció, com a eina d'avaluació també.

- *Família*

Tal i com demostren diversos estudis (A.G. Perez, 2016) la família és important en el desenvolupament i la seva socialització, és la primera influència en tot el curs vital de l'individu, de forma que les afectacions arran de la manca d'aquesta, poden ser múltiples. A més de ser afectats els processos del benestar subjectiu també ho pot ser la identitat i la seva formació, sobretot en l'etapa entre la infància i la vida adulta, que a falta de relacions íntimes estables pot ser afectada enormement, per tant les relacions familiars són un dels factors més importants per explicar el benestar global infantil, i en aquesta recerca es parteix d'una base en la que els infants no viuen amb les seves famílies, això implica una manca de satisfacció en l'àmbit familiar i també en l'acompanyament de l'infant per part d'aquesta, això es fa evident ja que els infants de CRAE arriben amb una furgoneta blanca que coneix tot l'espai i cada cap de setmana amb una educadora diferent, aquesta diferència també la noten la resta d'infants de l'espai: *L: una pregunta? perquè en J., els nens aquests, que van al nostre cole, perquè cada cop venen amb una persona diferent?*

- *Temps lliure*

A més de la família, i per la naturalesa de l'espai d'interacció, el temps també és un factor per estudiar el benestar subjectiu, els estudis (Institut Infància i Adolescència de Barcelona, 2019) mostren la relació entre el temps dels infants i la seva satisfacció, és a dir la quantitat del temps lliure del que disfruten els infants també influeix en el benestar subjectiu infantil, per tant es té en compte que l'únic temps lliure del que disposen els infants de CRAE és quan venen a l'espai, i per això ni hi ha un respecte cap a les normes i lògica interna, ja que és l'espai d'interacció on troben més llibertat. Inclús els propis monitors i monitores justifiquen aquesta falta de respecte i participació a activitats sota la idea de que a l'espai troben marge d'acció i de llibertat, és així també perquè reben una percepció d'autonomia, un dels indicadors més importants per valorar el benestar subjectiu. La percepció d'autonomia és otorgada pels adults i es tradueix en la confiança que tenen els adults en les aptituds dels infants i la capacitat dels propis infants en decidir sobre les qüestions que els afecten, així com és evident que la sobreprotecció de la família i la poca confiança en les seves capacitats van en detriment del seu grau de llibertat (Institut Infància i Adolescència de Barcelona, 2019), també ho són els efectes positius que té la otorgació d'autonomia i capacitat de decisió als infants. Tal realitat no la gaudeixen els infants de CRAE, inclús la seva inclusió a

L'esplai està subjecta a decisions dels professionals, ho evidencia la definició de l'esplai pels propis infants, J. en compte d'anomenar-lo esplai, l'anomena casal, que són centres d'educació no formals però institucionalitzats i els seus equipaments pertanyen a l'ajuntament. Amb la definició del J. sobre l'esplai al que acudeix tots els dissabtes per disfrutar de l'activitat d'oci, denota la seva interiorització de les autoritats i la institucionalització de les figures que el rodegen.

- *La participació en el joc.*

Ara bé, l'educació en el lleure es presentada com una activitat distesa, participativa, democràtica i on els agents primordials són els infants, però d'altra banda, l'adhesió de les famílies benestants a l'esplai no és casual i pot ser explicada amb un currículum ocult que respon a aquestes dinàmiques de reproducció de la classe benestant i els valors que busca. Aquests valors són presentats pel propi equip de l'esplai i es troben en l'imaginari de les famílies que hi participen, això pot explicar el rebuig i la contracultura a les activitats proposades que manifesten els infants de CRAE, inclús els i les monitores alhora d'organitzar les activitats verbalitzen: "en J. i D. no jugarán igualment", o "el dissabte passat va anar super bé, i en J. i el D. com sempre", de fet sempre que s'han fet activitats els dos nois se'ls hi dona més llibertat a no respectar les dinàmiques del joc, de manera que els dos si veuen que un grup fa una activitat més divertida van cap allà i abandonen el seu de referència, la majoria de les vegades s'afegeixen a jocs que fan els grups de nens més petits. Pel caga tió, el grup amb infants de 5 anys van fer un joc de buscar el caga tió, una part del joc va consistir en grabar un vídeo demanant que aparegui, en J. es va afegir sota la idea de que els havia d'ajudar i va abandonar les activitats que teníem preparades. Són actituds molt freqüents per part dels infants de CRAE, això denota poc sentiment de grup, abordar la sociabilitat que es dona i el currículum ocult de les activitats que s'ofereixen permet comprendre aquest rebuig.

- *Sociabilitat. Relacions d'amistat.*

A mesura que es reproduïxen aquestes actituds, a més del rebuig a fer les activitats, el desinterès expressat i no voler fer cas a les monitores, també la dicotomia entre els infants s'agreuja, a nivell que una noia de l'esplai manifesti obertament a la monitora: "és que no vull seure al costat del J." Així que, la diferenciació explícita i rebuda per part de la resta d'infants, també va en detriment dels nivells de benestar subjectiu dels infants de CRAE.

Per tant, entre els aspectes de la vida dels infants per l'estudi del seu benestar subjectiu, hi són les relacions d'amistat i la valoració que en fan d'aquestes, aquesta cerca és una observació, i per tant la valoració la faig pel tipus de interaccions i sociabilitat observades.

D'una banda es divideixen les relacions entre els infants de CRAE i les relacions entre infants de CRAE i la resta d'infants, tal diferenciació és molt evident.

Pel que fa a les relacions entre els infants de CRAE, viuen junts i per tant coneixen molts aspectes uns dels altres i la relació és molt fluïda i amb molta confiança. Entre ells coneixen la seva situació, la d'estar inserits al servei de CRAE, i ho parlen com quan en D. li diu a la N. que ara és adoptada i ja no està amb la resta al CRAE, D: *sabemos que estabas antes en un*

centro, i ella diu sobre ell, N: *cuando llegó se cagaba encima*, a això ell li va respondre, D: *y tu madre está firulaís*, a lo que ella va respondre, N: *y tu padre. Yo ya no estoy en el centro*. A banda d'aquesta normalitat amb la que comparteixen tal informació desconeguda per la resta dels infants i que tampoc la comprenen, també comparteixen un treball de cura, com quan per l'aniversari d'en D. en J. juntament amb les monitores van sortir de l'esplai per comprar-li magdalenes, o quan en D. és conscient de les necessitats del seu company dient, en J. *i jo no portem esmorzar*, a més del suport en les situacions de conflictivitat, ja que una tarda l'A. (infant no insert a CRAE) va pegar en J. i en D. va venir a defensar-lo i a voler pegar l'A.

A l'altra banda, hi són les relacions entre els infants de CRAE i la resta de l'esplai, les evidències recollides pel que fa a aquestes relacions donen informació sobre el benestar subjectiu dels infants en l'aspecte de les amistats i relacions amb infants que no comparteixen amb ells el servei de CRAE, ja que es caracteritzen per una bipolaritat entre la conflictivitat i aïllament i d'altra entre connexions esporàdiques que decideixen mantenir segons els ànims amb els que arriben a l'esplai. Començant per la mirada de la resta de l'esplai, i que ja he anat comentant en relació a altres aspectes, els infants de CRAE són percebuts com a estranys, això és així quan tres noies de l'esplai assegudes a l'hora del pati i murmurant, manifesten la preocupació de què veuen a "*aquells nois diferents*" (*nens inserts al CRAE*) *venir cada setmana amb una persona diferent (educadora social) a l'escola*, amb això manifesten identificar l'estranyesa en aquells infants, un rebuig amb el que han sigut socialitzades. Això també explica que la socialització entre els "semblants" és eficient en tant que els infants poden i saben identificar a "uns estranys" independentment del seu motiu. Inclús quan la A. demana no seure al costat d'en J. aquest rebuig manifestat genera evidentment efectes sobre el benestar dels infants. A més, els infants de CRAE tenen una forma diferent de identificar la resta, ho evidencia la N. describint a una monitora, N: *quien eres?*, la monitora contesta, Y: *La Y*. a lo que ella respon, N: *La marroquina?*. Això vol dir que a diferència dels infants amb els que comparteixen espai, els infants de CRAE reconeixen en les persones més enllà del que veuen simplement, també reconeixen orígens, barri, etc. Això pot ser explicat pel fet de compartir llar amb persones en risc d'exclusió social, són reconeguts pels seus relats més enllà de qüestions simples i aparents, això també ho evidencia que entre ells coneixin els relats de vida i experiències que els han portat a estar en el CRAE.

- Context material y econòmic

Un altre dels aspectes de la vida dels infants per valorar el seu benestar subjectiu és el seu context material i econòmic, en aquest cas la diferència entre els infants de CRAE i els infants que viuen amb el seu nucli familiar és evident i s'explicita a través de múltiples formes, aspectes conductuals, narracions pròpies dels infants, etc. En primer lloc, cal definir que la vulnerabilitat infantil no només radica en el seu context material y econòmic, sino en altres indicadors que s'interrelacionen, recursos culturals, polítics i socials, que fan d'aquests infants, una infància en risc d'exclusió.

Pel que fa als resultats de cerca en l'aspecte econòmic, constatar que múltiples estudis demostren (Rodríguez y Lira, 1976), la influència del capital econòmic de les famílies en el desenvolupament cognitiu i socioemocional dels infants. Es pot evidenciar la càrrega mental

dels infants de CRAE pel que fa a la economia, quan en D. diu *tengo que buscarme el dinero para comprar el álbum de cromos*, o quan en J. porta un anell que sembla d'or i diu: *lo he comprado por dos euros*.

Aquesta consciència dels diners es contradiu amb altres afirmacions dels infants que viuen amb el seu nucli familiar, M. Porto berenar i el meu pare m'ha donat dos euros per comprar pastis, o quan la A. parla del seu capital material, A: *jo tinc cavalls i ponis!*, Jo: *a on?*, A: *al meu terreny*. La diferència és explícita, i també evidencia l'aproximació a la pregunta de recerca, ja que les diferències i la percepció subjectiva dels infants s'agreugen, perquè no només la resta d'infants viuen amb el seu nucli familiar, també pertanyen a famílies benestants, i això comporta tot un capital cultural, tradicions, capital social, experiència i vida quotidiana que es desenvolupen de forma diferent a la que ho viuen els infants de CRAE, com quan per exemple la Mare 1, diu: *ara comença la temporada d'esquí i no vendrà fins quan acabi*. Aquesta activitat de temporalitat no és compartida entre els infants de CRAE però sí entre la resta d'infants. De la mateixa manera, els aniversaris, en J. explica, *cuando hay cumpleaños se celebran en el centro, después soplan las velas y reparten para todo el centro el pastel y les dan juguetes*, en canvi la celebració varia quan els infants viuen amb el seu nucli familiar, organitzen festes a casa, conviden als amics que ells volen, organitzen activitats i jocs, etc. Aquest aspecte suma a la inestabilitat dels infants que afecta el seu benestar subjectiu, i això té efectes en tant que les seves expectatives de vida són influïdes pels aspectes inestables o generadors de inestabilitat als que han de fer front.

- Competències socioemocionals

El capital emocional defineix com assumeix cada agent social els fets i els hi dona la possibilitat d'actuar reflexivament, és per tant una mobilització de dins cap enfora, subjectiva i que permet construir diverses formes de relació amb el voltant i de connectar amb el món, també és resultat del treball emocional i ofereix manifestacions que es deriven en benestar personal. Per a la cerca, s'ha evidenciat la observació amb la definició dels cinc blocs de les competències socioemocionals distingits per Rafael Bisquerra.

Primerament, s'evidencien les dificultats dels infants de CRAE per tenir capacitat en la presa de consciència de les pròpies emocions i les de la resta, com quan, l'A. porta maquillatge perquè es celebra el caga tió i en D. el troba i se'l guarda, amb això obvia que aquell maquillatge és propietat de la seva companya i el fet de que ella no el trobi la molesta, però a més, davant la negativa de donar-lo, el comença a trencar, amb això la A. plora i està trista tota la tarda, però en D. no li demana perdó.

D'altra banda, la regulació emocional posa émfasis en com els infants expressen les seves emocions, per tal de que siguin expressats de forma apropiada i on hi hagi una capacitat de generar estratègies d'autoregulació pel propi benestar subjectiu. Així mateix, quan en D. diu, *No me toques vale?*, quan intentem que torni el maquillatge a la seva companya denota manca de regulació i en canvi una explosió de ira, o també quan en l'A. pega en J. i en D. ve a defensar amb crits i actitud de pegar, li crida: *que te reviento, gilipollas!*

Pel que fa a l'autonomia emocional, tal competència aborda aptituds com l'autoestima, l'automotivació, la responsabilitat, totes aquestes donen informació sobre el benestar subjectiu dels infants. D'entrada, en relació a aquesta competència s'evidencia la manca de sentit de responsabilitat ja que moltes de les tardes en J., D. i J. entraven menjant el seu berenar quan realment quedaven dues hores per l'hora de berenar, després arribava l'hora i no tenien res, mentre la resta menjava. També, durant una competició tots els infants cantaven "els carrers seran sempre nostres", en D., J. i J. estaven callats perquè no entenien el lema, però tampoc van preguntar el sentit del lema, això entre altres observacions d'aquest caire evidencien la manca de capacitat de cerca d'ajuda i recursos.

Una altra competència a evidenciar és la competència social, aquesta reuneix la capacitat per mantenir bones relacions, i per tant dominar habilitats socials. L'estudi evidencia la manca de habilitats socials bàsiques com la de saludar, ja que al entrar no responen al bona tarda, la de donar les gràcies, la de demanar i en canvi van a agafar directament les coses, en múltiples ocasions van directament a la sala de les monitores i agafaven el que volen, malgrat ser l'entrada prohibida als infants. A més d'això, afegir les dificultats per a compartir les emocions, ja que durant una dinàmica sobre les emocions, hi havien targetes i cada targeta era una emoció, aquestes es repartien i els infants havien d'explicar que els hi feia sentir l'emoció que els havia tocat, en J. vacilant cada cop que li tocava alguna emoció, contestava el contrari del que genera aquesta, per exemple una targeta de la tristesa, ell deia que li genera felicitat.

Totes aquestes idees ens permeten constatar els efectes emocionals sobre els infants de CRAE que poden ser resultat de la distinció implícita, de la violència simbòlica, de la diferenciació interioritzada, etc. Però el que es pot concloure i constatar són l'evasiva de la gestió de conflictes, el reconeixement o manca de les emocions, com desafien els conflictes i com hi responen, en última instància dificultats varies en assolir determinades competències socioemocionals.

6. Conclusions:

En aquest apartat es preten remarcar els resultats principals que han sorgit de l'anàlisi. De manera que, tota la informació que es pot captar de la observació de l'habitus dels infants ha sigut capaç de donar dades sobre els aspectes de la vida d'aquests i per tant fer una aproximació al baix benestar subjectiu dels infants en sistemes de protecció. Cal també, que l'avaluació sigui arran de la pròpia valoració que fan els infants sobre el seu benestar, però aquest estudi es basa únicament en l'observació participant de les actituds dels infants. Els resultats compten amb l'afegit, d'una banda el grau de vulnerabilitat i desemparament dels infants de CRAE i d'altra la seva interacció amb infants que viuen amb el seu nucli familiar, de manera que, la comparativa ha permès evidenciar aspectes que a simple vista no es veurien.

Els resultats mostren el baix nivell del benestar subjectiu dels infants tutelats, i manifestacions que l'evidencien. Els aspectes als que m'he aproximat són: la família, el temps lliure, la participació en el joc, la sociabilitat i relacions d'amistat, el context material i econòmic i les competències socioemocionals.

Per tant, el benestar subjectiu s'interrelaciona i reuneix tota una multiplicitat de factors que influeixen sobre les percepcions i qualitat de vida que puguin valorar els infants. D'una banda, l'estudi ha partit de la base de la situació de desemparament, i amb la teoria i l'observació s'han pogut constatar els greus efectes que té la manca de socialització amb la família, i en el cas dels infants de CRAE es tradueix a una socialització amb iguals i educadors que canvien, tot això comporta una enorme inestabilitat que té efectes sobre l'adquisició de les competències socioemocionals, com la pròpia consciència de les emocions i la seva regulació.

Es constata per tant, que la situació de vulnerabilitat a priori no exposada cap enfora de forma implícita afecta en les relacions que estableixen els infants de CRAE, ja que la resta els identifica com a estranys. Aquesta identificació és més freqüent cap a nois de CRAE i no és tant evident cap a noies de CRAE, ja que si que arriben a relacionar-se de forma activa i participativa amb la resta.

Un resultat revelador és la repercussió del capital econòmic sobre la concepció i percepció de la qualitat de vida dels infants, en aquest cas es veu com els infants de CRAE es perceben a ells i elles mateixes com a generadores de diners, és a dir amb la capacitat de buscar diners per aconseguir allò que volen, mentre que la resta d'infants li demanen els diners als seus pares. Els resultats que han mostrat les diferents formes en les que veuen i perceben la realitat quotidiana, demostren els efectes sobre la sociabilitat, ja que es diferencia de com la perceben la resta d'infants i això aboca al rebuig i la definició dels infants de CRAE com a estranys.

Els resultats també demostren que l'èxit dels infants depèn de la familiaritat amb la cultura ja que els infants hi arriben havent rebut una educació no formal a través de la seva família i entorn, això es evidenciat per les diferents predisposicions a la participació i l'enteniment,

que pot ser compartit o no, tal i com defensa Gramsci amb el concepte d'hegemonia ideològica, una ideologia dominant que organitza rutines i significats del "sentit comú", els quals no són compartits entre els dos grups d'infants.

Aquest estudi l'ha fet rellevant el propi concepte de benestar subjectiu. També la detecció d'aspectes de la vida que poden ser afectats i que influeixen en el benestar subjectiu dels infants dins d'un espai de interacció com l'esplai, un espai de joc i lliure. D'una altra banda, també la rellevància metodològica de lo interessant que es fer estudis comparatius, ja que aquests infants comparteixen sociabilitat i aquesta defineix en gran part i té grans efectes sobre la identitat i les percepcions dels infants de CRAE.

7. Bibliografia

Bourdieu, P., & Passeron, J.-C. (1996). *La reproducción. Elementos para una teoría del sistema de enseñanza* (2.ª ed.). Fontamara.

Casas, F., & Montserrat, C. (2012). Percepciones de distintos agentes sociales acerca de la educación formal de los chicos y chicas tutelados. *Educatio siglo XXI*, 30(2).

Ferran Segura, Berta (2014). La percepció de la tasca educativa entre educadors i educadores de l'educació en el lleure. Quaderns animació. ISSN: 1698-4404

González-Grandón, X., Chao Rebolledo, C., & Patiño Domínguez, H. (2021). El juego en la educación: una vía para el desarrollo del bienestar socioemocional en contextos de violencia. *Horizonte educativo*, 2.

Institut Infància i Adolescència de Barcelona (2019). *Informe Parlen els nens i nenes: benestar subjectiu de la infància a Barcelona 2018*. IIAB-IERMB i Ajuntament de Barcelona.

Llosada-Gistau, J., Montserrat, C., Casas, F. (2017): ¿Cómo influye el sistema de protección en el bienestar subjetivo de los adolescentes que acoge?, *Sociedad e Infancias*, 1, 261-282.

Mayoral Simón, J. (2015). El sistema de protecció a la infància i adolescència de Catalunya. *Revista de Treball Social*.

Montserrat, C., Casas, F., & Baena, M. (2015). *La educación de niños, niñas y adolescentes en el sistema de protección. ¿Un problema o una oportunidad?* IRQV.

Palau del parlament. (1991). *La Convenció sobre els Drets de l'Infant*. La infància al món.

Infancia Derechos Sociales, Justicia Global, Feminismos y LGTBI. (s. f.). Ajuntament de Barcelona. <https://ajuntament.barcelona.cat/infancia/es/canal/centres-de-proteccio>

Pinar, William F. (2014). *La teoría del currículo, con estudio introductorio de J. M. García Garduño*, Madrid: Narcea.

Rees, G., Savahl, S., Lee, B. J., & Casas, F. (eds.), (2020). *Children's views on their lives and well-being in 35 countries: A report on the Children's Worlds project, 2016-19*. Jerusalem, Israel: Children's Worlds Project (ISCWeB).

Sanz Escutia, Clara; & Sala Roca, Fina; & Arnau Sabatés, Laura. *Indicadores de impacto de los sistemas de protección*. (2017). Congreso internacional de Pedagogía social.

Torres, J. (1991). *El currículo oculto* (6.ª ed.). Morata.

8. Annex

Concepte	Dimensions i evidències
Benestar subjectiu (<i>Campbell et al. 1976</i>)	- Vulnerabilitat - Inestabilitat: - <i>D: tengo que buscarme el dinero para comprar el álbum de cromos</i> - <i>N: cuando llegó se cagaba encima.</i> - <i>En J porta un anell que sembla d'or; em diu que la comprat per dos euros.</i> - Participació i iniciativa en el joc: - <i>En J escala la finestra, li diem que baixi i torna a escalarla.</i> - Percepció del joc - <i>Li demanem que pari, per què farà mal a algú, però segueix.</i> - <i>J: no nos estamos pegando, nos estamos persiguiendo.</i>
Sociabilitat	- Joc: - <i>Negativa a participar dels jocs del grup</i> - Llenguatge: - Insults: - <i>D: que te reviento, gilipollas</i> - <i>D: fea, que eres fea</i> - <i>ús constant del gest de botifarra</i> - Conflictivitat: - <i>J: No nos estamos pegando, nos estamos persiguiendo.</i> - <i>L'A ha pegat en Jairo, en J es posa violent, el D ho veu i ve cap a l'albert a pegarli: D: que te reviento, gilipollas</i>

	- Relacions entre infants de CRAE - <i>D: y tu madre está firulais</i> - <i>D: Tu aun no estabas</i> - <i>D: el Jairo i jo no portem esmorzar</i> - <i>L'A ha pegat en Jairo, en J es posa violent, el D ho veu i ve cap a l'albert a pegarli: D: que te reviento, gilipollas</i> - Relacions entre infants de CRAE amb la resta de participants a l'esplai (infants i monitors/es) - <i>L: una pregunta? perquè en J, els nens aquests, que van al nostre cole, cada cop venen amb una persona diferent?</i> - <i>J: no pareces marroquí, pareces española.</i> - <i>A: es que no vull seure al costat del Jairo.</i> - <i>L'A ha pegat en Jairo, en J es posa violent, el D ho veu i ve cap a l'albert a pegarli: D: que te rebiento, gilipollas</i>
Curriculum ocult (P. Bourdieu y J.C. Passeron, 1977)	- Desmotivació: - <i>J: creo que estoy malo</i> - <i>En D decideix no participar del ball de carnestoltes, seu a la cantonada de l'aula</i> - Negativa a fer les activitats: - <i>Me voy con ellos a buscar el caga tió, necesitan mi ayuda</i> - <i>En J a desaparegut de l'activitat, el trobem amb el grup dels infants més petits</i>

Autoritat cultural. <i>Sustentada pel poder simbòlic (Bourdieu i Wacquant, 1992)</i>	- Selecció i exclusió de significats: - <i>Celebració dels aniversaris. J: Cuando hay cumpleaños se celebran en el centro, después soplan las velas y reparten para todo el centro el pastel y les dan juguetes.</i> - <i>Celebració de les festes locals</i> - <i>Component ideològic fort, es fa una competició amb un altre espai, tots els infants criden lemes, entre ells "els carrers serán sempre nostres" en J i D es queden callats, sembla ser que no el coneixen.</i> - Naturalesa arbitrària del comportament i actituds: - <i>Mare I: ara comença la temporada d'esquiar i no vindrà fins quan acabi.</i> - <i>Avui és Sant Jordi, anem a les parades</i> - Visió homogeneïtzadora de les experiències (sense les particularitats de cada infant): - <i>Aquest dissabte ha anat molt bé, menys en J i D com sempre</i> - <i>En D s'espanta al veure les espelmes triga molt en posar-se content i entendre el significat de les espelmes. (pel seu aniversari)</i> - <i>Escullen els activitats a participar segons la càrrega intel·lectual que tingui, per això prefereixen les activitats amb els més petits</i>
Capital emocional (Goleman, 1995)	- Manca de regulació emocional: - <i>En D agafa el maquillatge de la seva companya i el trenca, mentre es nega a donar-li i ha participat de l'activitat.</i> - <i>Intento treure el maquillatge</i>

	<i>al D i crida “Que no me toques vale?”</i> - Competència emocional: no dominen habilitats socials bàsiques: escoltar, saludar, acomiadar-se, donar gràcies, demanar.. - <i>En J i D entren a la sala de l'equip i agafen sense permís la guitarra.</i> - <i>En J, D i J al entrar tornen a no saludar amb un bona tarda</i> - <i>En J, D i D entren berenar, queden dues hores per l'hora de berenar</i> - Consciència emocional: - <i>es fa una dinàmica sobre la salut emocional, es reparteixen targetes amb emocions i els infants les han de descriure, en J describia constinuant l'emoció “oposada”, si la targeta describia tristesa ella deia que li feia sentir felicitat, etc.</i>
<i>Affordance. Definit com les possibilitats que té l'individu per actuar en un entorn determinat a partir de característiques pròpies i singulars, formes de comprendre les accions i realitat lligades a la percepció, imaginació i emocions. (Gibson)</i>	- Percepció del joc: - <i>Creacions que fan en J i D per jugar una branca a converteixen en una espasa.</i> - <i>En D ha portat dues piles grans per jugar</i> - Percepció de l'espai: - <i>En J menja les flors que estan sortint, tots els companys es comencen a menjar</i> - <i>En J salta escalant les finestres, l'avisem moltes vegades però ho segueix fent, finalment el castigem.</i> - <i>J es dirigeix cap a un grup d'infants i els hi diu a les vostres educadores les heu de cuidar.</i> - Significació de l'esplai: - <i>Monitor: per a ells l'esplai</i>

	<i>és un lloc on no poden escapar de les normes. Ser lliures.</i>
--	---